Scaphella lamberti (J. Sowerby, 1816): nog een exemplaar van de Zandmotor en enkele fragmenten van Arendsduin (Zuid-Holland)

Een bijdrage van Bram Langeveld[1], Trudy Langeveld[2] en Henk Mulder[3]

De Zandmotor (Van der Valk et al., 2011) is een geliefde vindplaats van de auteurs. Menigmaal zijn zij daar te vinden, op zoek naar fossielen, zowel fossiele schelpen als botmateriaal. Net als op elk ander strand levert dat niet altijd wat op. Sommige dagen echter, ga je met een voldaan gevoel naar huis. Een regenachtige tweede paasdag (9 april 2012) was voor de eerste twee auteurs zo een dag.

Trudy vond al snel een beschadigd exemplaar van de pliocene gastropode *Scaphella lamberti* (fig. 1). WTKG'ers die wel eens in het Antwerpse, of het Zeeuwse hebben verzameld, zullen deze soort ongetwijfeld kennen. De meeste schelpen op de Zandmotor zijn recente, holocene schelpen. Ook schelpen uit het Eemien (Laat-Pleistoceen) liggen er vrij veel, maar een pliocene schelp hoort er natuurlijk niet thuis. Pliocene lagen zitten in het zandwingebied van de Zandmotor simpelweg veel te diep in de ondergrond. Een logische verklaring is dat het hier om een omgewerkt exemplaar gaat, dat door een rivier (mogelijk de Oerschelde) vanuit het zuiden (waar pliocene lagen dichter onder het oppervlak liggen) naar het zandwingebied van de Zandmotor is getransporteerd (Cadée & Wesselingh, 2005) en daar is afgezet in sedimenten die later gebruikt zijn voor het opspuiten van de Zandmotor. Een gelijk scenario geldt voor de eerder van de Zandmotor gemelde eocene exemplaren van *Venericor planicosta* (Lamarck, 1801) (Langeveld, 2011a).

Dergelijke omgewerkte fossielen blijven zeldzaamheden, maar van het strand van Hoek van Holland was al een klein

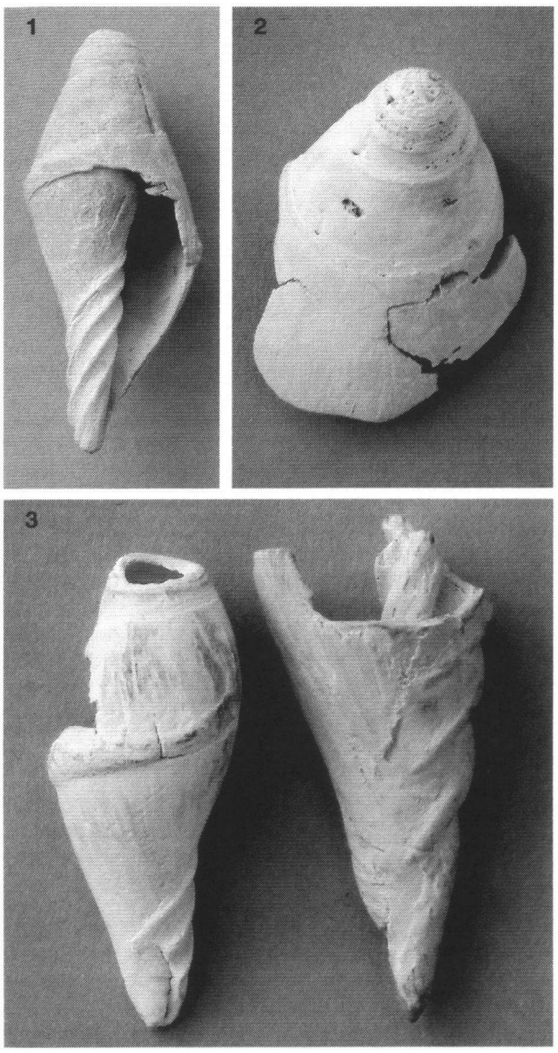

Figuur 1: *Scaphella lamberti* van de Zandmotor (coll. eerste auteur 01594).

Figuur 2: Topfragment van *Scaphella lamberti* van Arendsduin (coll. derde auteur).

Figuur 3: Fragmenten van *Scaphella lamberti* van Arendsduin (coll. derde auteur).

fragmentje van een pliocene *Turritella* sp. bekend (Langeveld, 2011b) en van de Maasvlakte (I) geven Hordijk & Janse (1987) een indrukwekkend lijstje van pliocene (en oudere) soorten. En wat blijkt, na e-mailcontact met wat medeverzamelaars bleek Han Raven ook al in het bezit te zijn van een exemplaar van *Scaphella lamberti* van de Zandmotor (zie het artikel hiervoor).

Scaphella lamberti is een grote slak, die tot zo'n 16 cm hoog wordt en bekend is uit het Plioceen. Het door Trudy gevonden exemplaar van de Zandmotor (fig. 1) is opgenomen in de collectie van de eerste auteur onder nummer 01594. Het heeft een hoogte van 53 mm en meet maximaal 21 mm in diameter. Het fossiel is niet compleet: er ontbreekt op zijn minst één complete winding. De kleur is heel lichtbruin, van binnen wittig.

Ook de uitgebreide collectie van Henk Mulder bleek *Scaphella lamberti* te bevatten: maar liefst drie fragmenten van de kustversterking van Arendsduin (is voor een deel het noordelijkste deel van het strand van Hoek van Holland volgens Langeveld (2011b)) (fig. 2 en 3). De fragmenten betreffen een topfragment (hoogte 33 mm, maximale diameter 32 mm, fig. 2), een fragment van de spil met een klein deel van een winding (hoogte 45 mm, maximale diameter 21 mm, rechts op fig. 3) en een fragment zonder protoconch waarvan ten minste één complete winding ontbreekt (hoogte 42 mm, maximale diameter 17 mm, links op fig. 3). Deze drie fragmenten zijn wit van kleur. Ook deze fragmenten zullen omgewerkt zijn.

Dankwoord

Met dank aan Hans Langeveld voor het maken van de foto's.

Literatuur

Cadée, G.C. & F. Wesselingh, 2005. Van levend schelpdier naar fossiele schelp: tafonomie van Nederlandse strandschelpen. – Spirula 343: 36-52. PDF (vrij downloadbaar): www.spirula.nl/publicaties/informatiebladen/NMVinfoblad13.pdf.

Hordijk, L. & A. Janse, 1987. Mollusken uit het Pleistoceen van het Waterweggebied. – Afzettingen WTKG 8 (4): 68-74.

Langeveld, B., 2011a. Zwinkokkels *Venericor planicosta* (Lamarck, 1801) van de Zandmotor (Zuid-Holland). – Afzettingen WTKG 32 (4): 93-94.

Langeveld, B., 2011b. Fossiele mollusken van het strand van Hoek van Holland. – Afzettingen WTKG 32 (4): 76-82.

Valk, B. van der, D. Mol & H. Mulder, 2011. Mammoetbotten en schelpen voor het oprapen: verslag van een onderzoeksexcursie naar fossielen op 'De Zandmotor' voor de kust tussen Ter Heijde en Kijkduin (Zuid-Holland). – Afzettingen WTKG 32 (3): 51-53.

[1]*Bram Langeveld, Distelweg 13, 2215 DS Voorhout, tel. 0252 - 21 60 63, e-mail: bramlangeveld@hetnet.nl*
[2]*Trudy Langeveld, Distelweg 13, 2215 DS Voorhout, tel. 0252 - 21 60 63*
[3]*Henk Mulder, Rijnweg 52, 2681 SP Monster, tel. 0174 - 213079, e-mail: voorzitter@wtkg.org*